

Valga vald

VALGA VALLA ARENGUKAVA

aastani 2035+

2023

SISUKORD

1. VALGA VALLA VISIOON 2035+ JA MISSIOON.....	3
2. VALGA VALLA ARENDUSTEGEVUSE PÕHIMÕTTED JA VÄÄRTUSED.....	4
3. VALGA VALLA PRIORITEETSED ARENDUSSUUNAD.....	5
4. VALGA VALLA ARENDAMISE MUDELI 5 VALDKONDA	9
VALDKOND 1. Valga vallaruumi kasutamine on jätkusuutlik, elukeskkonnal on kõrge miljööväärtus ja elanikud käituvad keskkonnateadlikult.....	9
VALDKOND 2. Valga valla avalikud teenused on kvaliteetsed ja kättesaadavad.....	11
VALDKOND 3. Avatud majandus, tasuvad töökohad ja atraktiivne ettevõtluskliima.....	17
VALDKOND 4. Tugev kogukondlik identiteet, väärtustatud pärandkultuur ja traditsioonid.....	19
VALDKOND 5. Tulemuslik ja demokraatlik valla juhtimine.....	20
5. ARENGUKAVA TÄITMISEGA SEOTUD RISKID JA NENDE MAANDAMINE.....	21
6. ARENGUKAVA RAKENDAMINE.....	22

1. VALGA VALLA VISIOON 2035+ JA MISSIOON

VISIOON 2035+

Valga vald on Eesti-Läti koostöökeskus ja parim paik elamiseks ning positiivseks eneseteostuseks elukaare igas punktis.

MISSIOON

Tagada Valga valla elanike vajadustele vastav elu-, õpi- ja ettevõtluskeskkond ning nutikas Eesti-Läti piiriala koostöö.

2. VALGA VALLA ARENDUSTEGEVUSE PÕHIMÕTTED JA VÄÄRTUSED

Valga vallas teostatakse
arendustegevusi **VAU**
põhimõtetest lähtuvalt:

VALDKONDLIK PÄDEVUS –
teadmistel, oskustel ja väärtustel
põhinevad otsustusprotsessid, mis
võtavad arvesse valla pikaajalisi
strateegilisi eesmärke ja selleks
vajalike vahendite tõhusat kasutamist.

AVATUS –
võimu teostatakse ausalt, läbipaistvalt
ja kodanike ning huvigruppidega
arutades. Taotletakse sünergiaid
avaliku, äri- ja kolmanda sektori
koostöös.

UENDUSLIKKUS –
uute ideede ja lahenduste soosimine,
ettevõtlikkuse toetamine ja praktikas
õppiva valla loomine.

V Ä Ä R T U S E D:

- ▶ **ETTEVÕTLIKKUS**
- ▶ **TUGEVAID KOGUKONNAD**
- ▶ **TURVALINE JA PUHAS
ELUKESKKOND**
- ▶ **KULTUURI JA AJALOO
VÄÄRTUSTAMINE**
- ▶ **IGA INIMENE ON
VÄÄRTUSLIK**

3. VALGA VALLA PRIORITEETSED ARENDUSSUUNAD

Visiooni saavutamiseks tuleb kõikides vallaelu valdkondades pöörata tähelepanu järgmistele arendussuundadele:

Rahvusvahelise ja piiriülese koostöö võimestamine.

Valla logistilise kättesaadavuse parandamine ja transpordiühenduste tagamine.

Ettevõtluse toetamine ja soodustamine läbi väärtuspakkumiste.

Elanikukesksete, usaldusväärsete ja kvaliteetsete avalike teenuste osutamine ning arendamine.

Elanike aktiivne kaasamine tegusa ja sidusa kogukonna nimel.

Valga valla kui turvalise ja looduslähedase elukoha säilitamine ning arendamine ja atraktiivse turismisihtkohana turundamine.

- **Rahvusvahelise ja piiriülese koostöö võimestamine ja valla logistilise kättesaadavuse parandamine.**

Valga vallas on tagatud aastaringselt toimivad ühendused nii vallasiseselt kui teiste keskustega. Valga linn on tugev keskus, mis omab terviklikku ühistranspordivõrku, mille sõidugraafikud arvestavad sihtrühmade liikumisvajadusi nii teenuste tarbimisel, igapäevase töölase pendelrände, kui ka rahvusvahelise koostöö seisukohast. Valgast on eri transpordiliike kombineerides hea bussi- ja raudteeühendus Eesti suuremate keskustega ning Euroopa suunal. Tugevuseks on Riia lähedus-Valgast vaid 2,5 tunni autosõidu kaugusel, mis loob head võimalused Riia lennujaama kasutamiseks. Valga vallas on loodud õhustranspordi kasutamise võimalused (väikelendukite ja kopterite maandumisplats, pikas perspektiivis ka lennujaam).

Linna- ja vallasisel liiklemisel on arvestatud kõigi liikumisviisidega ja nende koostoimega. Säästlike liikumisviiside osakaal võimaldab elanikele tervislikke ja ohutuid liikumisviise.

Valga-Valka linnaruum on eriline, olles Lõuna-Eesti ja Põhja-Läti ühine majanduslik, hariduslik ja sotsiaalne keskus ning rahvuste koostöö musternäidis, kus rakendatakse riigis ainulaadseid majandusmudeleid ja parimaid praktikaid eri kultuuride koostoimimisest. Valga valla kuvand on positiivne – rakendatud on tavapärasest erinevaid lahendusi majanduse hoogustamiseks kasutades Eesti ja Läti piiril asuva kaksiklinna eeliseid ja paikkondade eripalgelisust. Tegutsetakse Valga-Valka arengukontseptsiooni alusel ja lähtutakse Valga-Valka linnade vahelisest koostöölepingust, millele on ka mõlema riigi toetus (sõlmitud on Eesti Vabariigi ja Läti Vabariigi vaheline erileping). Toimivad Eesti-Läti ja Kagu-Eesti programmid ning osaletakse teistes arengut toetavates projektides. Valga-Valka ühine linnakeskus on elav ja atraktiivne. Rahvusvaheline majanduskoostöö on kasvatanud Valga valla konkurentsivõimet ja parandanud inimeste toimetulekut.

- **Ettevõtluse arendamine ja ettevõtjasõbraliku ärikliima loomine, kohaliku toorme keskkonnasõbralik väärindamine.**

Valga vallas on toimiv ettevõtlus, välja on arendatud tööstus- ja tootmisalade taristu koos aastaringselt läbitava teede võrgu ja kiire interneti võimekusega ka valla äärealadel. Vald on

roheinnovaator, mahetootmise ja keskkonnast hooliva tootmise ja eluviisi propageerija. Aastaks 2035 on Valga vallas vähenenud toidu raiskamine kuni 50%. Energiasääst, nutikad lahendused, tõhus jäätmekäitlus, loodus- ja militaarturism, pärandkultuur, ökokogukonnad ning hõbemajanduse arendamine on olulised valla tulevikku loovad märksõnad. Valgamaa Arenguagentuur on toimiv maakondlik arenduskeskus, kes toetab ettevõtluse arengut läbi nõustamisteenuste, erinevate ettevõtlusalaste koolituste ja sündmuste korraldamise. Tegutseb ettevõtlus- ja loomeinkubaator. Valgamaa Kutseõppekeskus on koostöös Eesti Töötukassaga tööturul tulemuslik ja paindlik partner, pakkudes võimalusi nii sobiva eriala omandamiseks kui ka täiend- ja ümberõppeks, sh töökohapõhiseks õppeks. Elukestev õpe on soositud – tegutseb Väarikate ülikool.

Töökohtade loomine on kinnistanud kodukohta Valga vallas elavaid noori, suurenenud on noorte tagasiränne. Valga vald on soositud töö- ja elukoht.

• **Elanikukesksete, usaldusväärsete ja kulutõhusate avalike teenuste osutamine ning arendamine.**

Valga vald on väärt koht elamiseks elukaare igas punktis. Valla haldussuutlikkus on kõrgel tasemel, toimib kodaniku- ja lahenduskeskne suhtumine, ametnikkond on professionaalne ning tegutsetakse põhimõttel, et abivajaja saab igale pöördumisele asjakohase ja kiire lahenduse. Vallavõim on bürokraatiavaba ja personaalse suhtumisega. Valla juhtimine on kaasaegne ja tõhus. Valga valla võimekus osutada kvaliteetseid ja kättesaadavaid teenuseid on oluliselt kasvanud.

Sotsiaalteenuseid osutatakse sihtgrupi ja piirkonna (kandi) põhiselt.

Vallavara kasutamine on sihipärane, vallaruumist on kadunud (või osakaal on oluliselt vähenenud) lagunenud hooned, ebavajalik munitsipaalvara on leidnud uue kasutaja. Toimuvad taristu arendus- ja rekonstrueerimistööd, hoonete ülalpidamiskulud on optimeeritud. Valga linnasüda ja paikkondade keskused on kaasaegsed.

- **Tegusa ja sidusa kogukonna toel elanike aktiivne kaasamine valla arendustegevusse ning valla kui atraktiivse turismisihtkoha arendamine ja turundamine.**

Vallas on ühtne identiteet, mis arvestab samas paikkondade eripära. Kogukondade koostöö on aktiivne ja kaasav. Vallavõim arvestab kogukonna juhitud arengut ja on avatud partnerluseks. Külaliikumine ja koostöö erinevate huvigruppidega on tugevdanud nii piirkondlikku kui ka vallatülest arengut. Loodud on vallale konkurentsieelis tänu paikkondade identiteedi ja kultuuri väärtustamisele. Kohalikku tasandit puudutavad arendusotsused sünnivad võimalikult madalal haldustasandil ja lähedal kodanikule. Vallal on oma mainekujundamise põhimõtted ja toimiv on selle pidev ning süsteemne turundus eesmärgiga suurendada veelgi enam elanike kodukohatunnet, tagasi- ja sisserännet valda. Turismi, ettevõtluskeskkonna ja tööstusalade turundamine on toonud toetavaid investeeringuid valla arengusse.

4. VALGA VALLA ARENDAMISE MUDELI 5 VALDKONDA

Valga valla visiooni saavutamiseks kasutatakse tasakaalustatud arengumudelit, mis **seob omavahel viis erinevat valdkonda**, mille raames püstitatakse arendustegevuse strateegilised eesmärgid ja esitatakse tegevused nende saavutamiseks. Tegevuste täpsem sisu, vastutajad ja tähtajad lepatakse kokku vallavalitsuse igapäevase töö korraldamise käigus. Investeeringute kava esitatakse Valga valla eelarvestrateegias.

VALDKOND 1. Valga vallaruumi kasutamine on jätkusuutlik, elukeskkonnal on kõrge miljööväärtsus ja elanikud käituvad keskkonnateadlikult.

Strateegiline eesmärk 1. Atraktiivne ja hea elukeskkonnaga Valga vallaruum.

TEGEVUSED:

- 1.1. Valga ajaloolise kesklinna kujundamine atraktiivseks, avaraks ja mugavaks linnaruumiks, kus Valga-Valka ühine linnasüda oleks omavahel stiilselt tervikuks seotud.
- 1.2. Linnaruumi disainimine ja rikastamine visuaalsete kujunduselementidega.
- 1.3. Valga kesklinna muutmine rahustatud liiklusega alaks.
- 1.4. Valga Keskväljaku hoonete „elluäratamine“ ja toimiva rakenduse leidmine.
- 1.5. Piirkonnakeskuste atraktiivsuse suurendamine.
- 1.6. Muinsuskaitsealuste hoonete korrastamine ja kahaneva elanikkonnaga piirkonnades muinsuskaitseliste nõuete leevendamise vajaduse analüüsimine.
- 1.7. Korterimajade ümbruste heakorrastamise ning jalgteede, parkimisalade ja valgustuse ehitamise ja rekonstrueerimise soodustamine.
- 1.8. Korterühistute energiasäästulase tegevuse koordineerimine ja elamufondi kaasajastamise soodustamine.
- 1.9. Vallaruumi kujundamine selliselt, et see oleks võimalikult suures ulatuses kasutatav kõigile, sh erivajadustega inimestele.

- 1.10. Parkide, haljasalade ja puhkealade heakorrastamine ning neis rekreatiivsete lisaväärtuste loomine.
- 1.11. Eesti-Läti piiriala jõgede puhastamine ja nende ökoloogilise seisundi parandamine, sh Pedeli jõevee ja paisjärve veekvaliteedi parandamine.
- 1.12. Vallas asuvate tiikide, paisjärvede ja teiste veekogude kaardistamine ja korrastamine.
- 1.13. Paisude ja sildade korrastamine, sh Ramsi ja Tambre paisu renoveerimine.
- 1.14. Sademeveest vabanemiseks looduslähedaste ning asukohapõhiste lahenduste väljatöötamine ja juurutamine. Sademevee käitlussüsteemi arendamine.
- 1.15. Kolemajade pilootprojektis osalemine ning jätkusuutlike lahenduste väljatöötamine.
- 1.16. Heakorrakonkursside korraldamine kaunimate kodude ja aedade tunnustamiseks vallas.

Strateegiline eesmärk 2. Valga valla elanikel on kõrge keskkonnateadlikkus ja vallas järgitakse säästva arengu põhimõtteid.

TEGEVUSED:

- 2.1. Loodusvarade heaperemehelik kasutamine.
- 2.2. Loodusväärtuste kaitse, rohevõrgustiku ja selle osade säilitamine ja hooldamine koostöös teiste maaomanikega. Heakorra tagamiseks koostöö arendamine elanike ja huvirühmadega.
- 2.3. Rohevõrgustiku ja väärtuslike maastikega arvestamine planeeringutes, hoolduskavade koostamine ja nende elluviimine koostöös kohalike kogukondadega.
- 2.4. Elurikkuse alade loomine ja säilitamine.
- 2.5. Keskkonda austava käitumise propageerimine, koolituste, õpitubade ja ürituste läbiviimine.
- 2.6. Elanikkonna keskkonnateadlikkuse tõstmine (talgud, heakorrakampaaniad jms).
- 2.7. Säästva liikumise propageerimine.
- 2.8. Keskkonnasäästlike lahenduste piloteerimine.
- 2.9. Kliimakava koostamine.
- 2.10. Kohaliku (mahe)toidu eeliste tutvustamine ja kohalike toodete tarbimise propageerimine.
- 2.11. Energiasäästulase tegevuse toetamine, avalike hoonete energiatõhususe tõstmine ja energiamärgistuse tagamine.
- 2.12. Säästva renoveerimise ja rekonstrueerimise propageerimine.

- 2.13. Ringmajanduse põhimõtete järgimine ja arendamine, koostootmisjaama käivitamine.
- 2.14. Jäätmete liigiti kogumise arendamine.
- 2.15. Valga valla biolagunevate haljastusjäätmete kompostimisplatsi ja jäätmete kogumispunktide arendamine.
- 2.16. Toiduraiskamise vähendamiseks teavituskampaaniate läbiviimine ja elanikkonna teadlikkuse tõstmine läbi koolituste, sh võimaluste loomine rikkumata toidu suunamiseks vähekindlustatutele.

VALDKOND 2. Valga valla avalikud teenused on kvaliteetsed ja kättesaadavad.

Strateegiline eesmärk 3. Valga vallas on tänapäevane ja hästi toimiv taristu.

TEGEVUSED:

- 3.1. Sõidu- ja kõnniteede rekonstrueerimine ja ehitamine.
- 3.2. Teede omandisuhete korrastamine ja teede investeerimisvajaduste jooksev hindamine lähtudes Valga valla teehoiukavast.
- 3.3. Ühisveevärgi- ja -kanalisatsioonisüsteemi elanikkonna vajadustega vastavusse viimine.
- 3.4. Pargi-reisi põhimõttel parklate kavandamine ja väljaehitamine; avaliku juurdepääsuga paadisildade ja lautrikohtade ning jalgrattaparklate rajamine.
- 3.5. Jalg- ja jalgrattateede võrgustiku väljaehitamine ja liikumiskeskonna turvalisemaks muutmine Valga linnas, Tsirguliinas, Laatres, Örus, Harglas ja mujal.
- 3.6. Alternatiivkütustel toimivate liikursõidukite laadimispunktide võrgustiku väljaehitamise soodustamine.
- 3.7. Bussiootepeatuste ja -paviljonide ehitamine ning rekonstrueerimine.
- 3.8. Tänavavalgustuse rekonstrueerimine ja ehitamine, turvalisuse ning energiasäästu tagamine läbi tehniliste lahenduste.
- 3.9. Soojamajanduse arendamine, tehnovõrkude muutmine energiasäästlikumaks.
- 3.10. Amortiseerunud kommunikatsioonide likvideerimine (sh gaasimahutid).

- 3.11. Elamufondi kaasajastamine, räämas ja kasutuseta hoonete renoveerimine või ennistamist mittevõimaldavate hoonete lammutamine.
- 3.12. Üürielamute rajamine.
- 3.13. Kiire internetivõrgu väljaehitamise soodustamine.

Strateegiline eesmärk 4. Valga vallas on kaasaegne õpikeskkond, mitmekülgne huviharidus ja aktiivne noorsootöö.

TEGEVUSED:

- 4.1. Valga valla haridusstrateegia 2024- 2035+ koostamise protsessi käivitamine ja jätkusuutlik elluviimine.
- 4.2. Eestikeelsele haridusele üleminek ning muu koduse keelega laste ja õppurite toetamine üleminekuperioodil.
- 4.3. Omanäoliste ja tugeva kohaliku identiteediga haridusasutuste arendamine.
- 4.4. Haridusasutuste toetamine õppeprogrammides, projektides ja üleriigilistes võrgustikes osalemisel.
- 4.5. Õpikeskkonna kaasajastamine ning õuesõppe võimalusteks tingimuste loomine.
- 4.6. Haridusasutuste toetamine liitumisel liikumist arendavate programmidega.
- 4.7. Hariduse praktilisuse suurendamine õppekavades, ettevõtlusõppe laiendamine (riiklik programm, rahvusvahelised programmid, ettevõtliku kooli programm, Nupp Nokib jt).
- 4.8. Koostöö erinevate teadus- ja haridusasutustega ning kutsehariduse võimaluste avardamine.
- 4.9. Haridusasutuste rekonstrueerimine.
- 4.10. Haridustöötajate, noorsootöötajate, huvikooli õpetajate ja treenerite ühtse tasustamise-, personali- ja koolituspoliitika kujundamine arvestades valdkonnas kehtivaid (kutse)standardeid.
- 4.11. Õpetajate järelkasvu soodustamine (tegevuskava ja motivatsioonisüsteemi väljatöötamine).
- 4.12. Sotsiaalse tõrjutuse vähendamine läbi elukestva õppe ja noorte arengu toetamine läbi noorsootöö võimaluste.
- 4.13. Võimaluste avardamine täiskasvanutele täiend- ja ümberõppeks koostöös Valgamaa Kutseõppekeskuse, Eesti Töötukassa ja ettevõtetega.

- 4.14. Elukestva õppe väärtustamine ja kodanikuühiskonna arendamiseks vajalike võtmepädevuste kujundamine.
- 4.15. Noortevolikogu tegevuse toetamine.
- 4.16. Noorsootöö mitmekesistamine ja võimaluste avardamine, noortekeskuste ruumide kaasajastamine.
- 4.17. Valga Avatud Noortekeskuse rekonstrueerimine.
- 4.18. Noorte ja nende vanemate karjäärinõustamise arendamine (nt NEET noorte programm jt).
- 4.19. Kaasava hariduse põhimõtete rakendamine põhiharidusest väljalangemise vähendamiseks.
- 4.20. Formaalse ja mitteformaalse hariduse lõimitusse tagamine.
- 4.21. Huviringide ja -hariduse kättesaadavuse parandamine (nt mobiilsed huviringid).
- 4.22. Keeleõppe võimaluste laiendamine, keelekursuste aktiivne pakkumine huvilistele.
- 4.23. Rahvusvahelise noorsootöö arendamiseks võimaluste loomine.

Strateegiline eesmärk 5. Valga vallas osutatakse abivajaja keskseid sotsiaalteenuseid, tervise teenused on kvaliteetsed ning kättesaadavad.

TEGEVUSED:

- 5.1. Teenuste arendamisel lähtutakse kliendi vajadustest ja isikukesksusest, teenuste kvaliteedi tõstmise, kättesaadavuse tagamise ning rahaliste ressursside optimaalse kasutamise vajadusest.
- 5.2. Lastekaitstes fookuse suunamine varase märkamise, ennetuse ja perepõhise toetuse pakkumisele.
- 5.3. Sotsiaalkeskuse loomine puuetega inimestele ja eakatele suunatud teenuste osutamiseks.
- 5.4. Perepesa (kogukondlik ennetus- ja peretöökeskus) rajamine Valga valla lastele ja peredele.
- 5.5. Isikukesksete erihoolekandeteenuste arendamine.
- 5.6. Koduteenuse disainimine ja sisustamine, kvaliteedi tõstmine ja teenuse arendamine kliendikeskseks. Teenuse osutamiseks vajaliku tehnoloogia ja autopargi soetamine.
- 5.7. Teenusmajade rajamine eakatele (nt E. Enno 28, Valga).
- 5.8. Eluruumi tagamise teenuse arendamine, sh nn sotsiaaleluruumide renoveerimine ja kohandamine.

- 5.9. Omavalitsuse hallatavate (Valga Aktiviseerimiskeskus, Perekeskus Kurepesa, Karula Hooldemaja) ja mõju all olevate (SA Taheva Sanatoorium ja MTÜ Paju Pansionaadid MTÜ) sotsiaalasutuste arenguks vajalike investeeringute kindlustamine riigi ja omavalitsuse projektidest ning investeerimiskavadest.
- 5.10. Valga Aktiviseerimiskeskuses pakutavate teenuste laiendamine, sh toimetulekuõppe sisu mitmekesistamine.
- 5.11. Koostöö Valka piirkonnaga (Lätis Valkas novads) sotsiaal- ja tervishoiuteenuste arendamisel ning osutamisel.
- 5.12. Sotsiaal- ja hoolekandetöötajate kvalifikatsiooni tõstmine, karjääri- ning motivatsioonisüsteemi arendamine.
- 5.13. Innovaatiliste digilahenduste rakendamine sotsiaaltöös, sh koduteenuse osutamisel.
- 5.14. Valga valla terviseprofiili koostamine.
- 5.15. Koostöö partneritega Valgamaa tervise- ja heaoluprofiilis kavandatud eesmärkide täitmise nimel.
- 5.16. Tervislike eluviiside propageerimine, rahvatervise ürituste korraldamise sihtgrupipõhine toetamine, tervisekäitumise kandepinna laiendamine.
- 5.17. Kvaliteetse ja jätkusuutliku eriarsti- ja õendusabi pakkumine Valga haiglas.
- 5.18. Vaimse tervise teenuste, sh psühholoogilise ja psühho-sotsiaalse abi kättesaadavuse tagamine Valga valla elanikele.
- 5.19. Tööjõuturult eemal olnute (sh heitunute ja NEET-olukorras noorte) ning erivajadustega inimeste tööle saamise ja tööl püsimiseks tehtava töö arendamine ja pakutavate teenuste arendamine (sh teavitustöö ja koolitused, sotsiaalse toetuse ja paindlikku õppe pakkumine). Noortegarantii tugisüsteemi (NGTS) rakendamine vallas.
- 5.20. NEET-riskis noorte toetamine läbi valdkondade ülese koostöö.

Strateegiline eesmärk 6. Valga vallas on mitmekesine kultuuri- ja spordielu ning sisuka vaba aja veetmise võimalused.

TEGEVUSED:

- 6.1. Kogukonna ja -ühenduste kaasamine vaba aega sisustavate tegevuste planeerimisse ja korraldamisse.
- 6.2. Kultuuritraditsioonide säilitamise, tekke ja arengu toetamine paikkondades.
- 6.3. Kultuuritaristule laiema kasutusfunktsionaalsuse tekitamine-loomine ning viidasüsteemi parandamine.
- 6.4. Valga Kultuuri- ja Huvialakeskuse, Hargla Maakultuurimaja, Tsirguliina Rahvamaja, Lüllemäe Kultuurimaja rekonstrueerimine ja kaasajastamine.
- 6.5. Valga Keskraamatukogu rekonstrueerimine ja kaasajastamine ning laiema kasutusfunktsionaalsuse (iseteenindusvõimalused, raamatukapid, turismiinfo jagamine, kaugtöövõimalused jms) loomine, sh haruraamatukogudes.
- 6.6. Valga muuseumi külastuskeskkonna kaasajastamine, ekspositsiooni täiendamine ning arendamine.
- 6.7. Valga Militaarmuuseum-teemapargi (SA Valga Isamaalise Kasvatuse Püsiekspositsioon) tegevuse toetamine külastuskeskkonna kaasajastamisel, ekspositsiooni täiendamisel ja arendamisel.
- 6.8. Kohaliku kultuuripärandi talletamine digitaalarhiivi Digar, museaalide sisestamine digitaalsesse muuseumi infosüsteemi MUIS.
- 6.9. Kõlakoja rajamine Säde parki ning laululava ja tantsuplatsi rajamine Jaanikese moto- ja vabaajakeskusesse.
- 6.10. Spordirajatiste, terviseradade ja mänguväljakute arendamine, ehitamine ja rekonstrueerimine.
- 6.11. Spordivaldkonna toetuste süsteemi arendamine ja ajakohastamine.
- 6.12. Traditsiooniliste kultuuri-, spordi- ja noorsootöoga seotud tegevuste korraldamise jätkamine ja uute käivitamine.
- 6.13. Jaanikese moto- ja vabaajakeskuse arendamine regiooni suurimaks ning selle reklaamimine ja sise- ja välisturgudel.
- 6.14. Karula-Lüllemäe Tervise- ja spordikeskuse arendamine ja turundamine.
- 6.15. Valga linna jalgpalli sisehalli rajamine.
- 6.16. Valga linna Jäähalli rajamine ning väliste uisuväljakute loomine talvehooajal.
- 6.17. Priimetsa kooli spordihoone (Valga Keskstaadioni spordi- ja olmehoone) rajamine.

6.18. Valga ujula rekonstrueerimine ja kaasajastamine.

6.19. Kultuuri- ja sporditöötajate järelkasvu tagamine läbi toetusmeetmete.

Strateegiline eesmärk 7. Valga vallas on tagatud hea ligipääsetavus, elukeskkond on elukaare igas punktis olevale kodanikule kättesaadav, turvaline ja erivajadusega inimesi arvestav.

TEGEVUSED:

- 7.1. Valga valla ühistranspordi graafikute muutmine vajadusepõhiseks ja valla tasakaalustatud arengut toetavaks. Liinivõrgu tihendamine, eri transpordiliikide koostöö parandamine ja nõudetranspordi arendamine.
- 7.2. Valga ja suuremate keskuste vahelise transpordiühenduste tagamine. Kiirete ja paindlike ühenduste toetamine Euroopa suunal.
- 7.3. Turvalisuse ja ohutuse tõstmine kogu valla piires (tänavavalgustus, ülekäiguradade valgustus, naabrivalve, abipolitseinikud jt).
- 7.4. Koostöö kiirabi, Punase Risti, päästeteenistuse, politsei ja vabatahtlike ühendustega päästealase võimekuse ja abi kohaoleku tagamiseks. Koostöö tõhustamine Läti Vabariigiga teenuste arendamise ja ressursside mõistliku paigutamise tagamiseks.
- 7.5. Valga-Valka piiriüleste liikumiste mobiilne seire ja lahenduste testimine koostöös riigiasutuste ja teiste avalike teenuseosutajatega (tervishoiuasutused, haridusasutused jne).
- 7.6. Liiklusohutuse parandamiseks nii noortele kui ka täiskasvanutele rattaõppepäevakute korraldamine ning rollersõidukite ja mopeedautode juhtide koolitamine.
- 7.7. Hädaolukorra lahendamise plaani hoidmine ajakohasena.

VALDKOND 3. Avatud majandus, tasuvad töökohad ja atraktiivne ettevõtluskliima.

Strateegiline eesmärk 8. Valga vallas on ettevõtlikkust, innovaativsust ja investeeringuid väärtustav ärikeskkond koos tasuvate töökohtadega.

TEGEVUSED:

- 8.1 Valga-Valka kaksiklinna ja Valga valla kui Eesti-Läti piiriala eripära kasutamine ettevõtluse arendamiseks ja rahvusvahelise konkurentsivõime suurendamiseks.
- 8.2 Tööturu paindlikumaks muutmine, inimeste kvalifikatsiooni ja keeleoskuste parandamine.
- 8.3 Koostöö Eesti Töötukassa ja Valgamaa Arenguagentuuriga töajõu piiriülese liikumise ja ettevõtluse toetamiseks. Osalemine asjakohastes programmides ning projektides.
- 8.4 Laatsi, Priimetsa, Rükkel, Tsirguliina, Laatre ja teiste tööstus- ja ettevõtlusalade arendamine, ettevõtlusvõimaluste aktiivne turundamine.
- 8.5 EL struktuurifondidest ja teistest programmidest lisavahendite taotlemine, investeeringute suurendamine koostöös erasektoriga.
- 8.6 Loomemajanduse arendamine, loomeinimeste tegevuse toetamine.
- 8.7 Koostöö Valgamaa Kutseõppekeskuse, Eesti Töötukassa, haridusasutuste ja ettevõtjatega piirkonna töajõuvajaduse väljaselgitamiseks ning tööhõive tagamiseks.
- 8.8 Kaugtöövõimaluste arendamine Valgas ja valla raamatukogudes.
- 8.9 Ettevõtlusinkubaatori käivitamine.
- 8.10 Noorte ettevõtlikkuse programmi jätkusuutlikkuse tagamine, õpilasfirmade, minifirmade ja alustavate noorte ettevõtjate toetamine ning noorte töömaleva toetamine.
- 8.11 Ettevõtluse ja selle arendamisega seotud ürituste korraldamine. Koostöö Valgamaa Äriklubiga, vallavalitsuse ja äriühingute reguleerivate koostöökoostööde korraldamine.
- 8.12 Sotsiaalselt vastutustundlike ja kogukondadega koostööd tegevate ettevõtjate tunnustamine.
- 8.13 Riigimaade taotlemine valla omandisse ettevõtluskeskkonna loomiseks ja investimiskliima parandamiseks ning elukeskkonna arendamiseks.
- 8.14 Valga valla kodulehel ettevõtluskeskkonna kajastuse arendamine.
- 8.15 Valga valla ettevõtluskeskkonna turundamine.

- 8.16 Ettevõtlust toetavate ja noorte spetsialistide tulekut soosivate meetmete ja programmide väljatöötamine ja rakendamine.
- 8.17 Piiriüleste ettevõtlus- ja tööhõivealaste koostöökontaktide vahendamine sõpruslinnade võrgustiku kaudu.

Strateegiline eesmärk 9. Valga vald on inspireeriv elamuspiirkond Eesti- Läti piirialal.

TEGEVUSED:

- 9.1. Rahvusvaheliselt kasutatavate elektrooniliste külastuskeskkondade uuendamine ja täiendamine Valga valla objektidega (TripAdvisor, Wikipedia jms).
- 9.2. Loodus-, ajaloo- ja kultuurivarade kasutuse arendamine valla atraktiivsuse tõstmiseks elu-, töö- ja külastuskohana läbi nendega seotud toodete ja teenuste arengu, innovatsiooni ja mitmekesistamise.
- 9.3. Valga-Valka ühise arengustrateegia koostamine ja elluviimine.
- 9.4. Valga kui Eesti-Läti kaksiklinna ja Eesti Lõunavärava atraktiivsem kajastamine läbi linnadisaini visuaalsete elementide (viidad, elektroonilised infostendid, ekraanid, arhitektuuri- ja disainiobjektid jms).
- 9.5. Valga ja Valka piirkondade ühise turismiinfoportaali visitvalgavalka.com atraktiivsuse tõstmine ja info pidev kaasajastamine.
- 9.6. „Green Railway“ (vanadele kitsarööpmelistele raudteeliinidele rajatud matkarada) projekti jätkamine ning turundamine koostöös partneritega.
- 9.7. Turismivõimaluste ja külastuskeskkonna turundamiseks vajaliku teabematerjali koostamine ning levitamine valla asutustes ja ettevõtetes; turismikaartide ja viitade uuendamine.
- 9.8. Valga jaamahoone arendamine multifunktsionaalseks keskuseks läbi ajaloolise pärandi väärtustamise ja külastuskeskkonna arendamise.
- 9.9. Karavanide peatuskoha väljaehitamine Jaanikese moto- ja vabaajakeskuses.
- 9.10. Ilusate vaatekohtade väljaehitamine ning nende kujundamine puhke ja/või muu avaliku kasutusega aladeks.

- 9.11. Valla tutvustamine ja retkede korraldamine koolitatud giididega. Giidide koolitusprogrammide toetamine.
- 9.12. Valga (Pedeli jõe) - Võrtsjärve-Peipsi-Läänemere veetee ja paadisõidutee taasavamine ning käivitamine.

VALDKOND 4. Tugev kogukondlik identiteet, väärtustatud pärandkultuur ja traditsioonid.

Strateegiline eesmärk 10. Valga valla elanikel on tugev side koduvallaga.

TEGEVUSED:

- 10.1. Külaliikumise ja kogukonna arengule suunatud kohalike omaalgatuslike tegevuste toetamine, kodanikuühiskonna arengule kaasaaitamine.
- 10.2. Toimiv koostöö Valgamaa Arenguagentuuriga, kes maakondlikult korraldab vabariiklike arengu toetamist läbi nõustamisteenuste ja erinevate koolituste ja sündmuste korraldamise.
- 10.3. Külavanemate ning külaseltside rolli ja osaluse suurendamine valla otsustusprotsessides, regulaarsete kogukonna arendajate ja ettevõtjate ümarlaudade korraldamine koostöös valla juhtkonnaga.
- 10.4. Maaelu propageerimine ja Valga valda elama asumise soodustamine.
- 10.5. Erineva emakeelega kogukondade lõimimine, ühise inforuumi kujundamine ja huvirühmade kaasamine.
- 10.6. Infolevi parandamine, valla infokirja väljaandmine, vallajuhtide regulaarsed arutelud elanikega valla arengute tutvustamiseks ja tagasiside saamiseks.
- 10.7. Kogukonna eestvedajate ja sädeinimeste tunnustamine ning toetamine.
- 10.8. Kaasava eelarve rakendamine.
- 10.9. Kogukondlike ühisõppimise vormide laiendamine (õpperingid, -reisid ja -matkad) ning koostööd soosivate algatuste loomine ja ettevõtmiste korraldamine.

VALDKOND 5. Tulemuslik ja demokraatlik valla juhtimine.

Strateegiline eesmärk 11. Valga vallal on kõrge haldussuutlikkus ja toimiv avatud valitsemine.

TEGEVUSED:

- 11.1. Ametnike motivatsioonisüsteemi arendamine ja järjepidev koolitamine.
- 11.2. Avatud valitsemise tegevuskava rakendamine.
- 11.3. Menetlemistoimingute kiirendamine ja tõhus klienditöö.
- 11.4. Suund paberivabale asjaajamisele; ARNO, SPOKU, STAR ja teiste e-teenuste rakendamine ning elanikkonna koolitamine e-teenuste kliendipõhiseks kasutamiseks.
- 11.5. Valla mainekujunduse ja avalike suhete arendamine.
- 11.6. Valga vald teeb tulemuslikku koostööd naaberomavalitsuste ja sise- ning välispartneritega.
- 11.7. Valga valla kodulehel automaattõlke liidese lisamine.
- 11.8. Vallaelanike rahulolu uuringute, küsitluste ja ideekorjete läbiviimine.
- 11.9. Rahvusvahelistes programmides, võrgustikes ja organisatsioonides osalemine.

5. ARENGUKAVA TÄITMISEGA SEOTUD RISKID JA NENDE MAANDAMINE

Riskid:	Riskide maandamise viisid:
kogukonna vastuseis muutustele	kommunikatsioon, selgitus
eelarveliste vahendite nappus	kokkuhoid, projektid, tulubaasi kasv
elanikkonna vananemine	noorte perede valda elama asumine
elanikkonna vähenemine	atraktiivne elu ja töökeskkond; toimivad transpordiühendused
keskkonna nõuded karmistuvad	kommunikatsioon, selgitus
tööstusalade arendamise mõju piirkonnale	kaasamine, kommunikatsioon, selgitus
omavalitsusest mittesõltuvate teenuste kaugenemine inimestest	selgitustöö, koostöö riigiga
(noorte)spetsialistide puudus	noore spetsialisti toetus
sünnimuse vähenemine	peretoetused, teenuste kättesaadavus ja kasutusmugavus
puudulik transpordiühendus	kogukonna vajaduste välja selgitamine, koostöö Ühistranspordikeskusega

6. ARENGUKAVA RAKENDAMINE

Valga valla arengukava **rakendamine toimub strateegiliste eesmärkide saavutamiseks kokkulepitud tegevuste kaudu**. Vajalike investeeringute kavandamisel lähtutakse arengukavast, eelarvestrateegiast ja iga-aastasest valla eelarvest.

Valga valla **arengukava täitmise seire viiakse läbi kord aastas hiljemalt 1. maiks** ja vallavalitsus esitab tulemused valla majandusaasta aruandes **volikogule hiljemalt 1. juuniks**. Arengukava ülevaatamisel hinnatakse soovitud seisundi poole liikumist ning investeeringute ja tegevuste elluviimist ning viiakse vajadusel sisse korrektuurid. Seiretulemustest sõltuvalt toimub vajadusel arengumudeli ajakohastamine, tegevuste täpsustamine ja ajakohastamine. Samuti on vajalik valla arengukava üle vaadata uute strateegiliste dokumentide uuendamisel või koostamisel (nt üldplaneering, haridusvaldkonna arengukava, muu valdkondlik arengukava jms).

Arengukava seiret tehakse kolmel tasandil:

- 1) **Elanike tagasiside küsitlus** – kord aastas (aprillis) toimub tagasiside ja ettepanekute kogumine vallaelanikelt. Selleks koostatakse elektrooniline ankeet, mille abil luuakse võimalus esitada ettepanekuid arengukava täiendamiseks ning hinnatakse elanike rahulolu elukeskkonnaga.
- 2) **Peamiste makromajanduslike näitajate hindamine ja võrdlemine** – valla peamisi näitajaid võrreldakse referentsomavalitsustega iga-aastaselt koos majandusaasta aruande koostamisega. Võrdlusbaasis on Valga maakonna teised omavalitsused (Tõrva ja Otepää) ning vajadusel teised sarnased omavalitsused Eestis.

Võimalikud makromajanduslikud näitajad, mida võrreldakse:

- elanike arvu muutus (absoluutnumber, osakaal) – aastane võrdlus;
- maksumaksjate arvu muutus (absoluutnumber, osakaal) – aastane võrdlus;
- keskmine brutosissetulek elaniku kohta/maksumaksja kohta – aastane võrdlus;
- valla põhitegevuse tulemi osakaal põhitegevuse tuludest – aastane võrdlus.

- 3) **Investeeringute ja tegevuste täitmise hindamine** – iga-aastaselt koostatakse ülevaade investeeringute seisust ehk valla eelarvestrateegias kokkulepitud investeeringute elluviimisest ning strateegiliste eesmärkide täitmisest.